

Bediüzzaman'ın boyun eğmediği 'dört kumandan'

Bediüzzaman Hazretleri'nin hayatında birçok kumandan, paşa, hoca, şeyh, müdde-i umûmî, vali, asker, hâkim, muallim ile sayısız insan vardır. Bunların bir kısmı kendisine dostâne davranırken, bir kısmı ise adavetkârâne tavır göstermiş ve muameleler yapmışlardır.

O, şahsına yapılan muamelelere asâyişi muhâfaza ve müsbet hareket düsturları içerisinde sabır içinde metânetle dayanırken, dâvâsı ile ilgili muamelelerde şecâatini ve kahramanlığını her zeminde göstermiştir. Son dersinde de: “Ben eskiden beri tahakküme ve terzile karşı boyun eğmemişim. Hayatımda tahakkümü kaldırmadığım, birçok hadiselerle sabit olmuş. Meselâ, Rusya’da kumandana ayağa kalkmamak, Divan-ı Harb-i Örfîde idam tehdidine karşı mahkemedeki paşaların suallerine beş para ehemmiyet vermediğim gibi, dört kumandanlara karşı bu tavrım, tahakkümlere boyun eğmediğimi gösteriyor”¹ diyordu.

“Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı” bölümünde de “cebbar kumandanlara boyun eğmediği” bildiriliyor Bediüzzaman Hazretleri’nin. Bu kumandanlar için birkaç yerde “üç dehşetli kumandanlar” şeklinde ifade geçiyor. “Üç dehşetli kumandanlar” ile ilgili Bediüzzaman Hazretleri’nin tarif ve tasviratlarını ise şöyle görüyoruz:

“Bu da inayet-i İlâhiyenin Risâle-i Nur’a verdiği bir keramettir ki, nasıl ki bu asrın en dehşetli üç büyük kumandanlarını korkutup harika bir tarzda, hem Mart hâdisesinde Hareket Ordusunun Başkumandanı, hem İstanbul’un eski Harb-i Umûmîdeki istilâsındaki Hareket-i Milliye sırasında İstanbul’u istilâ eden dehşetli ecnebî kumandanı korkutup bize taarruz edememesi ve hem Ankara’da, divan-ı riyasetinde en dehşetli reisin hiddetini tarziyeye çevirmesi gibi, üç adliyenin de dokunaklı, şiddetli müdafaata karşı binler bahane tutabildikleri halde, hakperestâne ve musalâhakârane, ittifakla berâat kararını vermeleri, elbette Kur’ân’ın bir mu’cîze-i mânevîsi olan Risâle-i Nur’un bir kerametidir diye kat’î bu gece bir ihtâr hissettim ve kaleme aldım.”²

Emirdağ Lâhikası mektuplarında bu mevzu ile alâkalı yerler biraz daha detaylı şekliyle şöyle ifade edilmiş: “31 Mart hâdisesinde Hareket Ordusunun Başkumandanı Mahmud Şevket Paşa bana karşı fazla hiddetli iken ve Divan-ı Harb-i Örfîde beni muhakeme ettikleri gün, on beş adam karşımda darağacında asılı bir vaziyette Divan-ı Harb-i Örfî Reisi Hurşid Paşa benden sordu: ‘Sen şeriatı istedin mi? İşte şeriatı isteyenler böyle asılırlar.’ Ben de ‘Şeriatın bir meselesine bin ruhum olsa feda ederim’ dediğim halde ve beni mahkûm etmeye pek çok esbap—muhiberlerin iftiralarıyla—varken, benim müstesna bir surette müttefikane berâatime karar vermeleri. Hem eski Harb-i Umûmînin nihayetinde, İstanbul’da İngilizlerin Başkumandanının eline benim İngiliz aleyhine şiddetli yazdığım Hutuvat-ı Sitte³ ve Başpapazına tahkirkârâne sözlerim⁴ eline geçtiği halde, beni mahvetmek yüzde yüz ihtimali varken, hiddetini geri alıp ilişmemesi... Hem Ankara’da, divan-ı riyâsetinde pek çok meb’uslar varken Mustafa Kemal şiddetli bir hiddetle divan-ı riyâsetine girip, bana karşı bağıarak: ‘Seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikir beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyler yazıp içimize ihtilâf verdin.’ Ben de onun hiddetine karşı dedim: ‘Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduddur.’ Dehşetli bir put kırdım. Hazır mebus dostlarım telâş ettikleri ve her halde beni ezeceklerini tahmin ettikleri sırada, bana karşı bir nevi tarziye verip o mecliste hiddetini geri alması, âdetâ dehşetli bir kuvveti ve hakîkati hissedip geri çekilmesi, ikinci gün husûsî riyâset odasında, Hücumât-ı Sitte’nin Birinci Desise içinde bulunan ‘Meselâ, Ayasofya Camii ehl-i fazl ve kemalden, ilâ âhir...’ cümlesinden başlayan, tâ İkinci Desiseye kadar, bir saat tamamen ona söyledim. Bütün hissiyatını ve prensibini rencide ettiğim halde bana ilişmemesi, hattâ taltifime çok çalışması, kat’iyen bu üç cebbar fevkalâde kumandanların bu üç acip hâletleri, âdetâ eski Said’den korkmaları, şüphesiz ki Risâle-i Nur’un, ileride kahraman şakirtlerin şahs-ı mânevîsinin harîka bir kuvveti ve Risâle-i Nur’un parlak bir kerametidir.”⁵

Bu alıntılarda üç kumandanlar tarif edilmiş ve onlarla yaşanan hâdiseler anlatılmıştır.

Burada, 31 Mart hâdisesinde Hareket Ordusu’nun başında bulunan Mahmut Şevket Paşa ile ilgili biraz daha detaylı bilgi vermek gerekirse: “31 Mart 1325’den başlayıp, tâ 11 Nisan 1325 gününe kadar devam eden 31 Mart hâdisesi 11 gün devam etmiştir. Nihayet Selanik’ten hareket edip gelen, Hareket Ordusu ve başında bulunan Mahmut Şevket Paşa İstanbul’u kuşatarak duruma hâkim olmasıyla son bulmuştur.⁶ Son derece dikkat çekici ve hayret verici bir husustur ki: Bediüzzaman Hazretleri 31 Mart arefesinde ve sonrasındaki, son derece kıymettar hizmetleri meydanda iken ve 31 Mart meş’um hareketinin patlamasında, onun ne yakından, ne uzaktan hiçbir dahli, hiçbir ilgisi yokken, tam tersine onun nasihatleri ve mev’izalarıyla o fitne ateşinin yüzde ona düşmesinde vasita olmuşken, İttihad ve Terakki’deki onun hasm-ı canı olmuş mason ve dinsiz ve farmason kimselerin oyunlarıyla⁷ onu ezmek ve vücudunu ortadan kaldırmak için, Hareket Ordusu kumandanı Mahmut Şevket Paşa nezdinde iftira ve yalanlarla girişimde bulundular.⁸

Risâle-i Nur’da, Mahmud Şevket Paşa’nın Hareket Ordusu Başkumandanı olarak ismi zikredilmektedir. 31 Mart Olayı’ndan sonra kurulan mahkemelerde yargılanacak insanlar öncelikle Mahmud Şevket Paşa imzasıyla mahkemelere

gönderilmiştir. Bilâhare yargılanarak Padişahın onayına sunulmuştur. Bu uygulama ile çok sayıda kişi idam cezasına çarptırılmıştır. Bediüzzaman da Divan-ı Harb-i Örfî’de yargılanırken, Mahmud Şevket Paşa’nın kendisine karşı çok hiddetli olduğunu belirtmektedir.⁹

31 Mart 1325 (13 Nisan 1909)’da gerçekleşen ve “31 Mart Hadisesi” adıyla tarihe geçen isyan hareketi ve bu isyanın bastırılmasının ardından üç ayrı Divan-ı Harb kurulmuştu. Harbiye Nezareti tarafından tahkikat yapma görevi, Birinci Divan-ı Harb’e verildi. Bu kurulun başına Tophane Nazırı Ferik Hurşid Paşa atandı. Otuz yedi kişiden meydana gelen bir araştırma kurulu tarafından bir rapor hazırlandı ve bu rapor 21 Haziran 1909 tarihinde Hareket Ordusu kumandanı Mahmud Şevket Paşa’ya sunuldu. Rapor doğrultusunda “irticaıyyûn taifesi (gericiler grubu)” veya “Volkancılar” gibi isimlendirmelerle anılan “isyancılar” tutuklanıp yargılanmaya başlandı. Tutuklananlar arasında Bediüzzaman Said Nursî de vardı. 1 Mayıs 1909’da tutuklanan Bediüzzaman, diğer tutuklular gibi bugünkü İstanbul Üniversitesi’nin Beyazıt Kampüsünün içerisinde bulunan “Bekir Ağa Bölüğü” denilen yerde tutuluyordu. Tutuklular arasında komutan, nefer, ulema her çeşitten insan vardı. Bir süre tutuklu kalan Üstad Said Nursî, İkinci Heyet-i Tahkikiye tarafından sorgulandı. İlk sorgulaması yapıldıktan sonra Hurşid Paşa başkanlığındaki Birinci Divan-ı Harbe sevk edildi¹⁰ ve mahkeme sonunda beraat etti.

Bediüzzaman Hazretleri’nin muhatap olduğu bir diğer kumandan da “Rus Kafkas Orduları Komutanı Grandük Nikolay Nikolayeviç.”¹¹ tir. Risâle-i Nur Külliyyatı Tarihçe-i Hayat’ta¹² ve On Dördüncü Şuâ’da¹³ bu hadise anlatılmaktadır. Grandük Nikolay Nikolayeviç ile ilgili ayrıntılı bilgi için dipnotunu verdiğimiz linki inceleyebilirsiniz.¹⁴ Ayrıca bu mes’ele Avukat Ahmed Hikmet’in Müdafaasında da şöyle anlatılmaktadır: “Bu ihtiyar müekkilimin bahsedilen vatan müdafaasına iştirak ettiği devletin askerlik kayıtlarıyla sâbit olacağı gibi, Ehl-i Sünnet mecmuasının¹⁵ Teşrin-i evvel 948 tarihli ve ikinci cildinin 46/20 sayılı nüshasının onuncu sayfasında: ‘Bediüzzaman’ın akıllara hayret veren bir seciyesi’ başlıklı olup, Kafkas cephesinde beraber esir düştükleri arkadaşı Abdurrahim Zapsu tarafından yazılan ve Rusya’nın o zamanki başkumandanı ve Rus Çarı’nın dayısı¹⁵ olan Nikola Nikolaviç’e karşı, sırf dinî mukaddesata hürmeten ayağa kalkmaması sebebiyle idama mahkûm edilmesine rağmen akidesini büyük bir sukûnet ile muhafaza ettiğinin görülmesiyle, aynı kumandan tarafından bu cezanın afvedilerek Bediüzzaman’ın bu hareketini takdir ile tarziye vermiş olduğuna işaret eden bu yazı dahi, bu ihtiyar sanığın sadece asker ve sadece kumandan olduğuna değil; mukaddesatına, dinine, millî şerefine, hayatı pahasına ne derece bağlı olduğunu göstermektedir. (On Suçlu Vekili Avukat Ahmed Hikmet Gönen)”¹⁶

Tetkik ettiğimiz kaynaklardan da anlaşıldığı üzere Bediüzzaman Hazretleri birçok kumandan ile karşı karşıya gelmiştir. Bunların bir kısmını ismen zikretmiş, bir kısmını da etmemiştir. Bu konuyla ilgili muhterem M. Said İşeri, “**Bediüzzaman Said Nursî’nin üç hayat devri: Eski Said, Yeni Said ve Üçüncü Said**” yazısında; dört büyük kumandanları şöyle sıralamıştır: “1) 1909 yılında İstanbul’da karşılaştığı Hareket Ordusu Komutanı **Mahmud Şevket Paşa**, 2) 1916 yılında Kosturma’da ayağa kalkmadığı Rus Kafkas Orduları Komutanı Grandük **Nikolay Nikolayeviç Romanov**, 3) 1921 yılında İstanbul’da aleyhinde mücadele ettiği İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı **George Milne**, ve 4) 1922 yılında Ankara’da tartıştığı **Mustafa Kemal**’dir.¹⁷

Dipnotlar:

- 1- Emirdağ Lâhikası-II, 2006, s: 870.
- 2- Emirdağ Lâhikası-I, 2006, s: 431.
- 3- Eski Said Eserleri, 2009, s: 447-456.
- 4- Tarihçe-i Hayat, 2006, s: 218, Sözlere, 2006, s: 1213.
- 5- Emirdağ Lâhikası-I, 2006, s:421
- 6- Mufassal Tarihçe-i Hayat, Nisan 1998, s: 298.
- 7- Âsâr-ı Bediyye, s: 324.
- 8- Mufassal Tarihçe-i Hayat, Nisan 1998, s: 301-304.
- 9- Muhammed Serkan’ın Hazırladığı Külliyyat Programı, Kişi İndeksi, Mahmut Şevket Paşa.
- 10- <http://www.erisale.com/content/bilgiler/tr/494.xhtml>
- 11- Grandük Nikola Nikolaviç (1856-1929); mühendis yetiştiren askerî okulda tahsil yaptı. Osmanlı Devleti için büyük bir çöküşün başlangıcı olan 93 Harbine (1877-78 Osmanlı-Rus) Tuna cephesinde, başkomutan olan babası Grandük Nikola Nikolaviç’in (1831-1891) maiyyetinde iştirâk etti. Bediüzzamân, Bitlis müdâfaasında yaralanıp esir düştüğünde (3 Mart

1916) Kafkas Cephesi Başkomutanıydı.

12- Tarihçe-i Hayat, 2006, s: 183.

13- Şuâlar, 2006, s: 816.

14- <http://risaletalimhaber.com/haber/1051-beduzzamnin-akillara-hayret-veren-bir-seciyesi#.UnKAqFOo2z5>

15- Gerçekte, Nikola Nikolaviç; Çar II. Nikola'nın dayısı değil! Akrabâlıkları baba tarafından. Kökleri Çar Nikola I'de (1796-1855) birleşiyor. Grandük Nikola Nikolaviç (1856-1929); Çar Nikola II'nin (1868-1918) babası Çar Aleksander III'ün (1845-1894) babası Çar Aleksander II'nin (1818-1881) kardeşi Grandük Nikola Nikolaviç'in (1831-1891) oğlu. Babası ile aynı adı taşıyorlar.

16- Müdafaalar, Temyiz Mahkemesi talebe Müdafaaları, M. Serkan'ın Hazırladığı Külliyat Programı,

17- <http://hakikatarayisi.com/2011/01/23/bediuzzaman%E2%80%99in-uc-hayat-devri-eski-said-yeni-said-ve-ucuncu-said>

04.11.2013 / Yeni Asya